

Öğretmen Adaylarına Göre Akademik Usulsüzlük Davranışları

Defining Academic Dishonesty Behaviors According to Pre-Service Teachers

Muhammet ÖZDEN, Döndü ÖZDEMİR ÖZDEN

ÖZ

Araştırmanın amacı, sınıf ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşlerine dayalı olarak akademik usulsüzlük davranışlarını belirlemektir. Araştırma tarama modeli kullanılarak, 445 öğretmen adayının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Veriler, “akademik usulsüzlük içeren davranışlara yönelik görüşler anketi” yoluyla toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistiksel teknikler ve ki-kare testi kullanılmıştır. Araştırmada, katılımcıların 23 davranışı akademik usulsüzlük kapsamında değerlendirdikleri bulunmuştur. Bu davranışların 10’u sınavlarda kopya çekme ile ilgiliyken 13’ü ise ödev ve projelerde intihal yapma ile ilgilidir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun akademik usulsüzlük olduğunu düşündükleri ilk üç madde şunlardır: Yerine başkasını sınava sokmak, sınav sorularını çalmak, başka bir öğrencinin ödevini, o öğrencinin bilgisi olmadan kendisi yapmış gibi teslim etmek. Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğuna göre sınava önceki yıllarda çıkan sorulardan çalışmak, başka bir öğrencinin notlarından sınava çalışmak, sınavdan çıkınca diğer sınıftaki öğrencilere sınavın içeriği hakkında bilgi vermek ve sınavdan çıkan öğrencilerden sınavın içeriği hakkında bilgi aldıktan sonra sınava girmek akademik usulsüzlük davranışı değildir. Ayrıca, akademik usulsüzlük davranışları ile kişisel özellikler arasında en belirgin ilişki cinsiyet açısından ortaya çıkmıştır. Buna göre kız öğrenciler erkek öğrencilere göre kimi maddelerin akademik usulsüzlük olduğuna daha çok katılmaktadırlar. Sınıf düzeyi ve akademik başarı ile kimi akademik usulsüzlük davranışları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunsa da bu ilişkinin varlığının birkaç madde ile sınırlı olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Akademik usulsüzlük, Kopya çekmek, İntihal

ABSTRACT

The aim of this study is to determine academic dishonesty behaviors based on the opinions of pre-service elementary and social studies teachers. This study was designed using a student self-report survey questionnaire. The sample of this study consisted of 445 pre-service teachers. The research data was collected using “the academic dishonesty behaviors opinion survey” developed for this research. The research data was analyzed using descriptive statistical techniques and chi-square test. Results indicated 23 items that pre-service teachers agreed on were about academic dishonesty. Of these 10 items were about academic cheating and 13 items were about plagiarism in assignments. The top three academic dishonesty behaviors based on participants opinion were respectively having another person take the test on behalf, stealing exam materials and handing in someone else’s essay with his/her name on it. Most pre-service teachers did not accept 4 items as an academic dishonest behavior. These items were using old exam questions in order to prepare an exam, using someone else’s notes in order to prepare an exam, to give information to other class students after taking the exam, and taking an exam after receiving information from students who already took the exam. In this study, another important finding was about gender differences; female pre-service teachers showed more concern than male pre-service teachers about academic dishonesty behaviors. There were also a few limited significant differences both in grade and class level in all academic dishonesty behaviors.

Keywords: Academic dishonesty, Cheating, Plagiarism

Muhammet ÖZDEN (✉)

Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, Kütahya, Türkiye
Dumlupınar University, Faculty of Education, Department of Elementary Education, Kütahya, Turkey
muhammetozden@gmail.com

Döndü ÖZDEMİR ÖZDEN

Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, Kütahya, Türkiye
Dumlupınar University, Faculty of Education, Department of Elementary Education, Kütahya, Turkey

Geliş Tarihi/Received : 06.11.2014

Kabul Tarihi/Accepted : 30.12.2014

GİRİŞ

Akademik usulsüzlük, yükseköğretimde önem taşıyan bir konu (Nazir & Aslam, 2010) ve süregelen bir sorundur (Lin & Wen, 2007). Akademik usulsüzlük, intihal yapma, sınavlarda kopya çekme, ödevleri başka öğrencilerle değiştirme, başka öğrencilerden ya da internetten ödev satın alma ve bir başkasının yerine sınava girme davranışlarından oluşmaktadır (Underwood & Szabo, 2003'den aktaran Olafson, Schraw, Nadelson, Nadelson & Kehrwald, 2013). Bunların yanı sıra aşırı kaynak gösterimi, ödevin içeriği hakkında yalan söyleme, kaynak uydurma ve öğretim elemanının yanıltılması gibi çeşitli davranışlar akademik usulsüzlük kapsamında değerlendirilmektedir (Trost, 2009). Açıklamalara göre, akademik usulsüzlüğün etik dışı davranışları açıklamada kullanılan 'şemsiye' bir kavram olduğu söylenebilir.

Akademik usulsüzlük yaygın olarak kopya çekme olarak bilinir (Harding, Carpenter, Finell & Passow, 2004). Kopya, bireyin usulsüzce elde ettiği bilgi, belge ve materyali başarısız olmasını engelleyecek ya da başarılı olma amacına hizmet edecek biçimde kullanmasıdır (Çetin, 2007) ve hile yoluyla bir şeyi elde etmeye dönük eylemler olarak kabul edilir (Trost, 2009). Buna göre kopya çekme, öğrencinin başarılı olma amacını gerçekleştirmek üzere sınav öncesi ve sınav sırasında yaptığı etik olmayan eylemler ile kendisine ya da bir başka öğrenciye menfaat sağlamasıdır.

Akademik usulsüzlüğü sadece kopya çekme davranışı ile ilişkilendirmenin yetersiz bir açıklama olduğu söylenebilir. Akademik usulsüzlüğün bir bileşeni kopya çekmek (Ersoy & Özden, 2011) bir diğer bileşeni de intihaldir. İntihal, bir başkasının düşünce ve cümlelerini çalmayı ve kaynak göstermeden kendi görüşleriniymiş gibi satmayı içeren yazınsal hırsızlıktır (Park, 2003). Bir diğer tanıma göre ise intihal, "akademik bir amaç için internetten ya da çeşitli kaynaklardan elde edilen materyalleri aynen kopya ederek veya kopyala-yapıştır yöntemiyle harmanlayarak çalışmalarını kendisi yapmış gibi kullanma davranışıdır" (Ersoy & Özden, 2011: 610). Yapılan açıklamalara göre intihal, bireyin akademik bir ürün ortaya koymak amacıyla başkasına ait düşünce, görüş ve çalışmaları kısmen ya da tamamen çalması ve çalıntı yazınsal kendi yapmış gibi kullanması olarak tanımlanabilir.

Kopya çekme ve intihal yapmanın, öğrenciler arasında giderek yaygınlaştığını ve sıkça rastlanılan bir davranış olduğunu gösteren kanıtlar bulunmaktadır (Park, 2003). Bu çalışmalar, akademik usulsüzlüğün yaygınlığına ilişkin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde karşılaştırmalar yapılmasına olanak vermektedir. Yapılan farklı çalışmalarda, üniversite öğrencilerinin kendi beyanlarına göre %54 ile %98 arasında değişen oranlarda çeşitli akademik usulsüzlük yaptıkları bulunmuştur (de Lambert, Ellen & Taylor, 2006; Eraslan, 2011; Harding et al., 2004; McCabe, Butterfield & Trevino, 2006; Lin & Wen, 2007; Jordan, 2001). Yine, farklı ülkelerdeki üniversite öğrencilerinin akademik usulsüzlük davranışlarının sıklığını inceleyen karşılaştırmalı araştırmalar da bulunmaktadır. Örneğin Lupton, Chapman ve Weiss (2000), Amerikalı üniversite öğrencilerinin %55'inin ve Polonyalı üniversite öğrencilerinin %84'ünün; Lupton ve Chapman (2002) ise, Amerikalı üniversite öğrencilerinin

%55'inin ve Rus üniversite öğrencilerinin %64'ünün kopya çektiklerini bulmuşlardır. McCabe, Feghali ve Abdallah (2008) tarafından yapılan bir diğer çalışmada ise Lübnanlı öğrencilerin %80'inin ve Amerikalı öğrencilerin %54'ünün akademik usulsüzlük içeren bir davranış sergiledikleri bulunmuştur.

İntihal yapma ile ilgili olarak ise Ersoy ve Karaduman (2010), üniversite öğrencilerinin %13'ünün, Szabo ve Underwood (2004) %32'sinin, Perry (2010), lisans öğrencilerinin %6'sının ve yüksek lisans öğrencilerinin %4'ünün intihal yaptıklarını bulmuşlardır. Bir diğer çalışmada ise Ersoy ve Özden (2011), öğretmen adaylarının yaklaşık %52'sinin internet kaynaklarının değiştirilerek kullanılabileceği görüşünde olduklarını saptamışlardır.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde, hem benzer kültürlerde hem de farklı kültürlerde üniversite öğrencilerinin akademik usulsüzlük yapma davranışlarının sıklığının değiştiği görülmektedir. Bu durum, akademik usulsüzlüğü oluşturan davranışların araştırmacılar tarafından farklı biçimlerde tanımlanması ile açıklanabilir. Yapılan kimi araştırmalar kopya çekme davranışları üzerine odaklanırken kimi araştırmalar ise, intihal yapma davranışları üzerine odaklanmaktadır. Kimi araştırmalarda ise, kopya çekme ve intihal yapma davranışları birlikte incelenmiştir. İkinci olarak ise, akademik usulsüzlük davranışını oluşturan durumların öğrenciler tarafından farklı kültürlerde farklı biçimlerde algılanması, farklı usulsüzlük oranlarının rapor edilmesinin bir diğer nedeni olabilir. Bu yargı Lupton ve ark. (2000) tarafından yapılan araştırma ile desteklenmektedir. Söz konusu çalışmada, Amerikalı ve Polonyalı öğrencilerin kopya durumunu oluşturan davranışlara ilişkin farklı görüşlerde oldukları bulunmuştur. Amerikalı öğrenciler, önceki bir sınavı bir başkasına vermeyi ya da bir önceki döneme ait bir sınavı kullanmayı kopya olarak kabul etmezken Polonyalı öğrenciler önceki sınavların bir başkasına verilmesini ya da önceki sınavların çalışmak için kullanılmasını kopya olarak değerlendirmektedirler. Levy ve Rakovski (2006) tarafından yapılan bir çalışmada ise, katılımcıların akademik usulsüzlük davranışlarını yüksek ve düşük düzey olmak üzere ikiye ayırdıkları bulunmuştur. Buna göre, yüksek düzeydeki akademik usulsüzlük davranışlarını sınav sorularını çalmak, bir başkasının ödevini kendi yapmış gibi sunmak, sınavda bir başka öğrenciden-öğrencinin bilgisi dâhilinde ya da bilgisi olmadan-kopya çekmek, bir ödevi ya da projeyi kopyalamak ve sınavda başka bir öğrenciye kopya çekmesi için izin vermek oluşturmaktadır. Düşük düzeydeki akademik usulsüzlük davranışlarını ise not verilecek bir ödevde yardım etmek ya da ödevde yardım almak, kaynak göstermeden internetten kopyalamak ve başka bir öğrenci tarafından teslim edileceğini bilmeden ödevin kullanılmasına izin vermek oluşturmaktadır (Levy & Rakovski, 2006). Benzer biçimde Anitsal, Anitsal ve Elmore (2009), akademik usulsüzlük davranışlarını aktif ve pasif akademik usulsüzlük davranışları olarak ikiye ayırmaktadır. Pasif akademik usulsüzlük davranışları başka birinin kopya çektiğini görmek ama bildirmemek, sınav kâğıdını alır almaz üzerine hatırlatıcı notlar yazmak, sınavdan çıkınca sınavın içeriği hakkında diğer öğrencilere bilgi vermek, sınavlara çalışmak için arkadaşlarının kaynaklarını kullanmayı içermektedir. Aktif akademik usulsüzlük davranışlarını ise, sınava başkasını sok-

mak, başka bir öğrenci tarafından yazılmış ödevi teslim etmek, sınav sorularını ve cevaplarını göndermek için cep telefonu kullanmak ve sınav sorularının resmini çekmek gibi davranışlar oluşturmaktadır (Anitsal et al., 2009).

Akademik usulsüzlük davranışının farklı araştırmalarda farklı biçimlerde tanımlanmasına ve buna bağlı olarak farklı ölçümler yapılmasına karşın; araştırmalarda akademik usulsüzlük davranışları üzerinde etkili olan kimi değişkenlerin de çalışıldığı görülmektedir. Bu değişkenler akran davranışları (Çetin, 2007; McCabe et al., 2008; McCabe et al., 2006), akademik başarı (Olafson et al., 2013; Schmelkin et al., 2008), cinsiyet (Keçeci et al., 2011; Murdock & Anderman, 2006; Szabo & Underwood, 2004; Nonis & Swift, 2001) ve sınıf düzeyi/yaş (Keçeci et al., 2011; Jordan, 2001; Szabo & Underwood, 2004; Schmelkin et al., 2008; Brown & Weible, 2006; Nonis & Swift, 2001) biçiminde belirtilebilir.

Akran davranışlarının akademik usulsüzlük davranışları ile ilişkisini inceleyen McCabe ve ark. (2008) ile McCabe ve ark. (2006), öğrencilerin akademik usulsüzlük içeren davranışları yapmalarında diğer öğrencilerin de bu davranışları yapıyor olmalarına inanmalarının etkili olduğunu bulmuştur. Akademik başarı ile akademik usulsüzlük arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalarda ise, akademik başarı düşük ve yüksek öğrencilerin etik olmayan davranışları yapıp yapmadıklarına ilişkin farklı bulgular elde edilmiştir. Olafson ve ark. (2013), akademik başarı düşük öğrencilerin kopya çekme davranışlarının akademik başarı yüksek olan öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiğini; Iyer ve Eastman (2006) ise akademik başarı yüksek ve düşük öğrenciler arasında kopya çekme davranışları bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığını bulmuştur. Yine yapılan araştırmalarda cinsiyet değişkeni ile akademik usulsüzlük davranışı arasındaki ilişki de incelenmiştir. Örneğin Çetin (2007), Szabo ve Underwood (2004), Lin ve Wen (2007), Keçeci ve ark. (2011) yaptıkları araştırmalarda erkek öğrencilerin akademik usulsüzlük davranışları yapma eğilimlerinin kızlara göre daha yüksek olduklarını bulmuşlardır. Öğrencilerin sınıf düzeyi ve yaşları ile akademik usulsüzlük davranışları arasında ilişkiyi inceleyen araştırmalarda ise farklı sonuçlar elde edilmiştir. Bozdoğan ve Öztürk (2008), lisans ikinci ve üçüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin, Keçeci ve ark. (2011), üçüncü sınıf öğrencilerinin daha çok kopya çektiklerini rapor etmişlerdir. Lupton ve ark. (2000) ile Jordan (2001) ise birinci sınıf öğrencilerinin üst sınıflara göre daha çok akademik usulsüzlük yaptıklarını bulmuştur. Szabo ve Underwood (2004) ise birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin üçüncü sınıflara göre daha çok intihal yaptıklarını saptamışlardır.

Yine yapılan araştırmalarda, kopya çekmenin sıklığı ve yaygınlığının (Tayfun & Yazıcıoğlu, 2008; McCabe et al., 2006; Eraslan, 2011) kopya çekme olayları ve türlerinin (Çetin, 2007; Bozdoğan & Öztürk, 2008; Eraslan, 2011), kopya çekmeye ilişkin davranışsal ve durumsal etmenlerin (Çetin, 2007; Ersoy & Özden, 2011; Seven & Engin, 2008; Özgüngör, 2008; McCabe et al., 2008), akademisyenlerin kopya çekme eylemleri konusunda görüşlerinin (Thomas & de Bruin, 2012; Bennett et al., 2011; Brown et al., 2010) incelendiği ve kopya çekmenin kontrol altına alınması ve önlenmesinin tartışıldığı (Ersoy & Özden, 2011; Landau, et

al., 2002; Evans, 2006; Davis, & Ludvigson, 1995; McCabe & Trevino, 1993; Levy & Rakovski, 2006) görülmektedir. Literatürde, akademik usulsüzlüğün pek çok boyutuna ilişkin çalışmalar bulunmakla birlikte katılımcı görüşlerine göre akademik usulsüzlük davranışlarının neler olduğunu belirlemeye çalışan araştırma bulunmamaktadır. Bu araştırma bundan sonraki araştırmalar için akademik usulsüzlük davranışlarının neler olduğuna dönük bir çerçeve sağlamaya çalışması bakımından önemlidir. Ayrıca literatür incelendiğinde farklı disiplin alanlarında ve ülkelerdeki katılımcıların akademik usulsüzlük davranışlarını sergileme oranlarının da birbirinden farklılaştığı görülmektedir. Bu durum farklı disiplinlerde öğrenim gören öğrencilerin sahip oldukları mesleki etik değerlerle de açıklanabilir. Araştırmada, öğretmen adayları ile çalışılması ve onların görüşlerine göre akademik usulsüzlük davranışlarının belirlenmeye çalışılması araştırmanın önemini bir diğer boyutunu oluşturmaktadır. Bir diğer ifadeyle bu araştırmanın belirli bir alt kültür grubundaki bireylerin görüşlerine dayalı olarak akademik usulsüzlük davranışlarını belirlemeye çalıştığı söylenebilir. Bu kapsamda araştırmanın genel amacı, sınıf ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşlerine dayalı olarak akademik usulsüzlük davranışlarının neler olduğunu belirlemektir. Bu genel amaca bağlı olarak araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Öğretmen adaylarına göre akademik usulsüzlük davranışları nelerdir?
- Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine ve akademik başarılarına göre akademik usulsüzlük davranışlarına ilişkin görüşleri istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma, tarama modeli (Karasar, 2008) kullanılarak gerçekleştirilmiş betimsel (Erkuş, 2011) bir çalışmadır. Araştırmada tarama modelinin kullanılmasının iki temel gerekçesi bulunmaktadır. Birincisi, tarama modelleri ele alınan bir durumu, herhangi bir şekilde değiştirme ve etkileme çabası olmadan var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar. Bu kapsamda, araştırmada sınıf ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşlerine dayalı olarak akademik usulsüzlük davranışlarını belirlemek amaçlandığı için katılımcıların görüşlerini etkilemeden akademik usulsüzlük davranışlarının neler olduğunu niceliksel olarak betimlemeyi sağlayacak en uygun yöntemin tarama modeli olduğu düşünülmüştür. İkinci olarak kullanılan modelin, katılımcıların gizliliğini sağlayarak onlardan etik olmayan davranışlar hakkında samimi yanıt elde edilmesini sağlayacağı öngörülmüştür.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın genel evrenini, Türkiye'deki eğitim fakültelerinin ilköğretim sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenliği programlarında öğrenim görmekte olan üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma evrenini ise, Batı Anadolu'da yer alan bir üniversitenin eğitim fakültesinin ilköğretim sınıf öğretmenliği ve sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programlarında kayıtlı olan öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmanın yapıldığı dönemde ilgili programlarda kayıtlı öğrenci sayısı 703'tür. Evrenin tama-

mına ulaşmanın olanaklı olmasından dolayı evrenden örneklem alma yoluna gidilmemiş ve evreni oluşturan öğrencilerin tamamı çalışmaya dâhil edilmiştir. Ancak, araştırma verileri 2012-2013 öğretim yılı bahar döneminin sonlarına doğru toplandığı için özellikle son sınıf öğrencilerinin KPSS sınavına hazırlanmak üzere derslere devam etmemesi, diğer sınıflardaki öğrencilerin ise devamsızlık haklarını dönemin sonunda kullanma eğilimleri nedenleriyle Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği lisans programı 2., 3. ve 4. sınıflarda öğrenim gören 445 öğretmen adayı araştırmanın çalışma evrenini oluşturmuştur. Yine verilerin toplandığı dönemde, ilgili üniversitenin Sınıf ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programları 1. sınıflarına kayıtlı öğrenci olmadığı için çalışma, 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sınıf ve sosyal bilgiler öğretmen adayları ile gerçekleştirilmesinin kimi nedenleri bulunmaktadır. Sınıf öğretmeni adayları, gelecekteki mesleki yaşamlarında zorunlu eğitim basamağı olan ilkökul düzeyinde çeşitli dersler yoluyla öğrencilere etik, ahlâk ve değerler eğitimi vermekle sorumlu olacaklardır. İlkokuldan sonraki zorunlu eğitim basamağı olan ortaokullarda ise sınıf öğretmenlerinin rolünü, görev yapacakları disiplinin doğası gereği çoğunlukla sosyal bilgiler öğretmeni adayları üstlenecektir. Bu nedenle, etik eğitiminin önemli bir konusu olan kopya çekme ve intihal gibi davranışların sınıf ve sosyal bilgiler öğretmen adayları ile çalışılması bir gereklilik olarak ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %59.1'ini kızlar, %40.7'sini erkekler oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarının %0.2'si cinsiyetlerini belirtmemişlerdir. Katılımcıların %45.4'ü Sınıf Öğretmenliği, %54.6'sı ise Sosyal Bilgiler Öğretmenliği programında öğrenim görmekte olup %40.4'ü 2. sınıf, %42.0'si 3. sınıf, %17.4'ü ise 4. sınıf öğrencisidir. Akademik başarı açısından, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %2.5'i 1.99 ve altı, %68.5'i 2.00-2.99 arası, %28.5'i ise 3.00-4.00 arası not ortalamasına sahiptir. Öğretmen adaylarının %0.4'ü ise akademik başarısını beyan etmemiştir.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen "Akademik Usulsüzlük İçeren Davranışlara Yönelik Görüşler Anketi" yoluyla 2012-2013 öğretim yılı bahar döneminde toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan anketi hazırlamak amacıyla öncelikle ilgili literatür taranmış ve bu literatür taramasına dayalı olarak akademik usulsüzlük kapsamında değerlendirilebilecek davranışlardan oluşan bir madde havuzu oluşturulmuştur. Söz konusu maddeler araştırmacılar tarafından biçim ve içerik yönünden değerlendirilmiş ve araştırma sorularını yanıtlamaya hizmet etmeyen, anlaşılır olmayan, konuya özgü olmayan ve birden çok yargı içeren maddeler çıkarılmıştır. Hazırlanan taslak anket kapsam geçerliğini belirlemek için uzman görüşüne sunulmuş ve alınan dönütler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Anketin anlaşılabilirliğini sınamak için ise 18 öğrenciye ön deneme uygulaması yapılmış ve bu uygulama sonucunda ankete son hali verilmiştir.

Araştırmada kullanılan anket, bir yapılandırılmış yazılı görüşme aracı olarak akademik usulsüzlük davranışlarını oluşturan eylemleri katılımcıların görüşlerine dayalı olarak belirlemek amacıyla kullanılmıştır. Bu yönüyle bir toplam puandan ve do-

layısıyla ölçeklerdeki gibi teknik anlamda güvenilirlik ve geçerlikten söz etmek doğru olmayacağı için (Erkuş, 2011), araştırmada kullanılan anketin güvenilirlik katsayısı hesaplanmamış ve faktör analizi yapılmamıştır.

Anket iki bölümden oluşturulmuştur. Birinci bölümde, öğretmen adaylarının kişisel bilgileri ile ilgili sorulara yer verilmiştir. İkinci bölümde akademik usulsüzlük kapsamında değerlendirilen davranışlardan oluşan 27 maddeye yer verilmiştir. Ankette yer alan maddeler akademik usulsüzlüğün iki temel bileşeni olan kopya çekme ve intihal yapma eylemleri çerçevesinde düzenlenmiştir. Bu kapsamda, anket maddelerinin 14'ü kopya çekme ve 13'ü ise intihal yapma ile ilişkilidir. Ancak, anket üzerinde bu maddeler gruplandırılmamış ve harmanlanarak katılımcılara sunulmuştur. Öğretmen adayları anketin bu bölümündeki maddelere "akademik usulsüzlük davranışdır", "kararsızım" ve "akademik usulsüzlük davranışı değildir" seçeneklerinden birini işaretleyerek yanıt vermişlerdir. Anket uygulaması, öğrencilerin programlarında yer alan olağan ders saatlerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışılmakta olan konunun hassasiyeti ve soruların özelliği nedeniyle katılımcılara kimliklerinin ve verdikleri yanıtların anonim olacağı ve gizliliklerinin korunacağı bilgisine yazılı olarak anket formunda yer verilmiş ve bu ilke uygulama sırasında sözlü olarak birkaç kez tekrarlanmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesi için frekans, yüzde ve aritmetik ortalamadan faydalanılmıştır. Öğretmen adaylarının akademik usulsüzlük kapsamındaki davranışlara ilişkin görüşlerinin cinsiyetlerine, öğrenim gördükleri sınıfa ve akademik ortalamalarına göre değişip değişmediği belirlemek için ise ki-kare testi işe koşulmuştur.

BULGULAR

Akademik Usulsüzlük Kapsamındaki Davranışlara İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında literatüre dayalı olarak akademik usulsüzlük kapsamında yer alan davranışlar belirlenmiş ve öğretmen adaylarına bu davranışların akademik usulsüzlük davranışı olup olmadığı sorulmuştur. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının ilgili maddelere verdikleri yanıtlar Tablo 1'de sunulmuştur.

Görüldüğü gibi öğretmen adayları, %8.3 ile %93.7 arasında değişen oranda listelenen davranışların akademik usulsüzlük kapsamında bir davranış olduğunu belirtmiştir. Öğretmen adaylarının tümü tarafından akademik usulsüzlük kapsamında olduğu düşünülen veya düşünülmeyen bir davranış bulunmamaktadır. Bu kapsamda öğretmen adaylarının akademik usulsüzlük kapsamında bir davranış olarak en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri maddeler "yerine başkasını sınava sokmak" (%93.7) ve "sınav sorularını çalmak" (%90.6) olarak belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının tamamına yakını, yerine başkasını sınava sokmayı ve sınav sorularını çalmayı akademik usulsüzlük kapsamında değerlendirmektedir. Öte yandan akademik usulsüzlük olduğu yönünde görüş birliğinin olması muhtemel davranışlar olarak düşünülebilecek bu maddelere %3.1 ile %5.6 oranında öğretmen adayının kararsızlık veya akademik usulsüzlük davranışı olmadığı yönünde görüş bildirmesi ilgi çekici bir bulgudur.

Tablo 1: Akademik Usulsüzlük Kapsamındaki Davranışlara İlişkin Maddelere Verilen Yanıtlar

Akademik Usulsüzlük Kapsamındaki Davranışlar	Akademik Usulsüzlüktür		Kararsızım		Akademik Usulsüzlük Değildir	
	f	%	f	%	f	%
1. Kopya çekebilmek için sınavın sonuna kadar oyalanmak	340	76.4	62	13.9	43	9.7
2. Sınavdan önce hazırlanan notlardan kopya çekmek	389	87.4	26	5.8	30	6.7
3. Bir başka öğrencinin sınav kâğıdına bakarak kopya çekmek	371	83.4	40	9.0	34	7.6
4. Başka bir öğrencinin ödevini, <i>o öğrencinin bilgisi kapsamında</i> kendisi yapmış gibi teslim etmek	347	78.0	61	13.7	37	8.3
5. Başka bir öğrencinin ödevini, <i>o öğrencinin bilgisi olmadan</i> kendisi yapmış gibi teslim etmek	397	89.2	33	7.4	15	3.4
6. İnternette ödev satın almak	226	50.8	142	31.9	77	17.3
7. Ödev satmak	226	50.8	126	28.3	93	20.9
8. Sınav öncesi sınav sorularına ulaşmaya çalışmak	284	63.8	79	17.8	82	18.4
9. Bir başkasının çalışmasını kısmen ya da olduğu gibi kopyalamak	327	73.5	81	18.2	37	8.3
10. Sınavda başka bir öğrencinin kopya çekmesine yardım etmek	320	71.9	80	18.0	45	10.1
11. Bir başka öğrencinin sınavda kâğıdına bakmasına izin vermek	247	55.5	117	26.3	81	18.2
12. Sınavdan çıkınca diğer sınavdaki öğrencilere sınavın içeriği hakkında bilgi vermek	148	33.3	112	25.2	185	41.6
13. Sınavdan çıkan öğrencilerden sınavın içeriği hakkında bilgi aldıktan sonra sınava girmek	141	31.7	122	27.4	182	40.9
14. Kaynak belirtmeden bir konudaki görüşleri kendiminmiş gibi yazmak	352	79.1	59	13.3	34	7.6
15. Ödevi/projeyi başkalarıyla hazırlayıp kendi yapmış gibi sunmak	315	70.8	71	16.0	59	13.3
16. Ödevin kaynakçasına kullanılmayan kaynakları yazmak	325	73.0	76	17.1	44	9.9
17. Grup ödevindeki bireysel sorumlulukları yerine getirmemek	261	58.7	109	24.5	75	16.9
18. Projeyi/ödevi zamanında vermemek için bahane uydurmak	189	42.5	159	35.7	97	21.8
19. Cep telefonu, hesap makinesi gibi araçlarla kopya çekmek	334	75.1	51	11.5	60	13.5
20. Başka bir öğrencinin kendi ödevini kopyalamasına izin vermek	286	64.3	88	19.8	71	16.0
21. Aynı ödevi/projeyi farklı öğretim elemanlarına teslim etmek	222	49.9	111	24.9	112	25.2
22. Yerine başkasını sınava sokmak	417	93.7	14	3.1	14	3.1
23. Sınav sorularını çalmak	403	90.6	17	3.8	25	5.6
24. Sınava önceki yıllarda çıkan sorulardan çalışmak	39	8.8	46	10.3	360	80.9
25. Başka bir öğrencinin notlarından sınava çalışmak	37	8.3	50	11.2	358	80.4
26. Başka bir öğrenci için ödev/proje hazırlamak	190	42.7	124	27.9	131	29.4
27. Sınava geç girmek için bahane uydurmak	237	53.3	131	29.4	77	17.3

Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun akademik usulsüzlük olduğu yönünde görüş bildirdiği diğer maddeler “başka bir öğrencinin ödevini, o öğrencinin bilgisi olmadan kendisi yapmış gibi teslim etmek” (%89.2), “sınavdan önce hazırlanan notlardan kopya çekmek” (%87.4), “bir başka öğrencinin sınav kâğıdına bakarak kopya çekmek” (%83.4) olarak sıralanmıştır. Öğretmen adaylarının sırasıyla %7.4’ü, %5.8’i ve %9.0’u bu davranışların akademik usulsüzlük olup olmadığı yönünde kararsız olduğunu, yine sırasıyla %3.4’ü, %6.7’si ve %7.6’sı akademik usulsüzlük olmadığı yönünde görüş bildirmiştir.

Öğretmen adayının akademik usulsüzlük olduğu yönünde görüş bildirdiği diğer maddeler, “kaynak belirtmeden bir konudaki görüşleri kendiminmiş gibi yazmak” (%79.1), “başka bir öğrencinin ödevini, o öğrencinin bilgisi kapsamında kendisi yapmış gibi teslim etmek” (%78.0), “kopya çekebilmek için sınavın sonuna kadar oyalanmak” (%76.4), “cep telefonu, hesap makinesi gibi araçlarla kopya çekmek” (%75.1), “bir başkasının çalışmasını kısmen ya da olduğu gibi kopyalamak” (%73.5), “ödevin kaynakçasına kullanılmayan kaynakları yazmak” (%73.0), “sınavda başka bir öğrencinin kopya çekmesine yardım etmek” (%71.9), “ödevi/projeyi başkalarıyla hazırlayıp kendi yapmış gibi sunmak” (%70.8) olarak sıralanmıştır.

Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun akademik usulsüzlük davranışı değildir biçiminde görüş bildirdiği maddeler, “sınavta önceki yıllarda çıkan sorulardan çalışmak” (%80.9) “başka bir öğrencinin notlarından sınavta çalışmak” (%80.4) olarak belirlenmiştir. Buna göre öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu sınavta başka bir öğrencinin notlarından ve önceki yıllarda çıkan sorulardan çalışmayı akademik usulsüzlük olarak değerlendirmemektedir. Öte yandan yaklaşık %20 oranında öğretmen adayı ya bu davranışların akademik usulsüzlük olup olmadığı yönünde kararsız ya da akademik usulsüzlük olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Ayrıca “sınavdan çıkınca diğer sınıftaki öğrencilere sınavın içeriği hakkında bilgi vermek”, “sınavdan çıkan öğrencilerden sınavın içeriği hakkında bilgi aldıktan sonra sınavta girmek” maddeleri öğrencilerin büyük çoğunluğunun kararsız veya akademik usulsüzlük olmadığı yönünde görüş bildirdiği maddelerdir. Buna göre öğretmen adaylarının sırasıyla sadece %33.3’ü ve %31.7’si sınavdan çıkınca diğer sınıftaki öğrencilere sınavın içeriği hakkında bilgi vermeyi ve sınavdan çıkan öğrencilerden sınavın içeriği hakkında bilgi aldıktan sonra sınavta girmeyi akademik usulsüzlük olarak görmektedir. Yine sırasıyla öğretmen adaylarının %25.2’si ve %27.4’ü bu maddelerin akademik usulsüzlük olup olmadığı yönünde kararsızdır. %41.6’sı ve %40.9’u ise bu davranışların akademik usulsüzlük davranışı olmadığı yönünde görüş bildirmiştir.

Öğretmen adaylarının akademik usulsüzlük olduğu yönünde düşük düzeyde katılım gösterdikleri diğer maddeler ise “internette ödev satın almak” (%50.8) ve “ödev satmak” (%50.8) olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının hemen hemen yarısına yakını ya bu davranışlarının akademik usulsüzlük olup olmadığına ilişkin kararsızdır ya da bu davranışların akademik usulsüzlük olmadığını düşünmektedir. Öğretmen adaylarının akademik usulsüzlük davranışı olduğuna ilişkin daha düşük düzeyde katılım gösterdikleri diğer maddeler, “aynı ödevi/projeyi farklı öğretim elemanlarına

teslim etmek” (%49.9), “başka bir öğrenci için ödev/proje hazırlamak” (%42.7) ve “projeyi/ödevi zamanında vermemek için bahane uydurmak” (%42.5) olarak sıralanmıştır. Bu maddelere öğretmen adaylarının yarısından çoğu kararsızlık veya akademik usulsüzlük olmadığı yönünde görüş bildirmiştir. Buna göre öğretmen adaylarının sırasıyla %24.9’u, %27.9’u ve %35.7’si bu davranışların akademik usulsüzlük olup olmadığı hakkında kararsız olduğunu bildirmiştir. Yine öğretmen adaylarının %25.2’si aynı ödevi/projeyi başka öğretim elemanlarına teslim etmenin, %29.4’ü başka bir öğrenci için ödev/proje hazırlamanın ve %21.8’i bir projeyi/ödevi zamanında teslim etmemek için bahane uydurmanın akademik usulsüzlük olmadığını düşünmektedir.

Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine, Sınıf Düzeylerine ve Akademik Başarılarına Göre Akademik Usulsüzlük Davranışlarına İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Araştırmada öğretmen adaylarının hangi davranışların akademik usulsüzlük kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceğine yönelik görüşlerinin cinsiyetlerine, öğrenim gördükleri sınıfa ve akademik ortalamalarına göre değişip değişmediğini belirlenmeye çalışılmıştır. Öğretmen adaylarının hangi davranışların akademik usulsüzlük olduğuna yönelik görüşlerinin cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ki-kare testi uygulanmıştır. Ki-kare analizi sonucu, “kopya çekebilmek için sınavın sonuna kadar oyalanmak” [$X^2(2)=7.36, p<.05$], “sınavdan önce hazırlanan notlardan kopya çekmek” [$X^2(2)=17.17, p<.05$], “başka bir öğrencinin ödevini, o öğrencinin bilgisi olmadan kendisi yapmış gibi teslim etmek” [$X^2(2)=11.28, p<.05$], “bir başka öğrencinin sınavda kâğıdına bakmasına izin vermek” [$X^2(2)=6.87, p<.05$], “kaynak belirtmeden bir konudaki görüşleri kendiminmiş gibi yazmak” [$X^2(2)=9.53, p<.05$], “ödevin kaynakçasına kullanılmayan kaynakları yazmak” [$X^2(2)=10.09, p<.05$], “grup ödevindeki bireysel sorumlulukları yerine getirmemek” [$X^2(2)=15.90, p<.05$], “cep telefonu, hesap makinesi gibi araçlarla kopya çekmek” [$X^2(2)=9.58, p<.05$], “yerine başkasını sınavta sokmak” [$X^2(2)=18.28, p<.05$], “sınav sorularını çalmak” [$X^2(2)=13.06, p<.05$], “sınavta geç girmek için bahane uydurmak” [$X^2(2)=16.13, p<.05$] maddelerine ilişkin olarak farklı cinsiyete sahip öğretmen adaylarının görüşleri arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Söz konusu davranışların hem kız hem de erkek öğretmen adayları tarafından akademik usulsüzlük olarak değerlendirildiği görülmektedir. Ancak bu davranışları akademik usulsüzlük olarak değerlendirme açısından kızların daha baskın görüşlere sahip oldukları söylenebilir.

Öğretmen adaylarının hangi davranışların akademik usulsüzlük olduğuna yönelik görüşlerinin öğrenim gördükleri sınıfa göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ki-kare analizi sonucunda “ödev satmak” maddesine ilişkin görüşler arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur [$X^2(2)=10.06, p<.05$]. Söz konusu madde, 2. sınıfların %47.8’i, 3. sınıfların %57.8’i ve 4. sınıfların ise %41.0’i tarafından akademik usulsüzlük olarak ifade edilmiştir. Buna göre 3. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları diğer sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarına göre söz konusu davranışın akademik usulsüzlük olduğuna ilişkin daha güçlü düzeyde görüşlere sahiptirler.

Son olarak, öğretmen adaylarının hangi davranışların akademik usulsüzlük olduğuna yönelik görüşlerinin akademik ortalamalarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ki-kare testi yapılmıştır. Ancak yapılan birinci analiz sonucunda beklenen değeri beşten küçük olan kategori sayısının toplam kategori sayısının %20'sini aşması nedeniyle kategoriler arasında birleştirme işlemi yapılmıştır (Büyükoztürk, 2005). Bu birleştirme ile gözeneklerdeki gözlem sayıları artırılarak beklenen değerlerin artması sağlanmıştır (Büyükoztürk, Çokluk & Köklü, 2012). Birleştirme işlemi sonucu elde edilen kategoriler üzerinden yeniden ki-kare test tekniği kullanılmıştır. Analiz sonucunda “ödevi/projeyi başkalarıyla hazırlayıp kendi yapmış gibi sunmak” davranışı 2.99 ve altı akademik ortalamaya sahip öğretmen adaylarının %65.8'i, 3.00 ve üstü akademik ortalamaya sahip öğretmen adaylarının %82.7'si tarafından akademik usulsüzlük olarak değerlendirilmiştir. “Grup ödevindeki bireysel sorumlulukları yerine getirmek” davranışının 2.99 ve altı akademik ortalamaya sahip öğretmen adaylarının %54.4'ü, 3.00 ve üstü akademik ortalamaya sahip öğretmen adaylarının ise %68.5'i tarafından akademik usulsüzlük olduğu yönünde görüş bildirilmiştir. Son olarak “sınava geç girmek için bahane uydurmak” davranışı da 2.99 ve altı akademik ortalamaya sahip öğretmen adaylarının %49.7'si tarafından akademik usulsüzlük olarak değerlendirilirken, 3.00 ve üstü akademik ortalamaya sahip öğretmen adaylarının ise %62.2'si tarafından akademik usulsüzlük olduğu yönünde görüş bildirilmiştir. Yapılan ki-kare analizine göre farklı akademik ortalamalara sahip öğretmen adaylarının bu maddelere ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur [$\chi^2(2)=13.00$, $p<.05$], [$\chi^2(2)=9.81$, $p<.05$], [$\chi^2(2)=6.05$, $p<.05$]. Buna göre, hem 2.99 ve altı, hem de 3.00 ve üstü akademik ortalamaya sahip öğretmen adaylarının söz konusu maddelere ilişkin görüşleri çoğunlukla akademik usulsüzlük oldukları yönündedir. Ancak, 3.00 ve üstü akademik ortalamaya sahip öğretmen adaylarının söz konusu maddelerin akademik usulsüzlük olduğu yönünde daha güçlü düzeyde katılım gösterdikleri söylenebilir.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen sonuçlar, sınıf ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşlerine göre akademik usulsüzlük davranışlarının neler olduğunun belirlenmesini sağlamıştır. Buna göre öğretmen adaylarının yarıdan fazlası, kendilerine sunulan 27 davranıştan 23'ünü akademik usulsüzlük davranışı olarak değerlendirmiştir. Araştırmanın bir diğer önemli sonucu da akademik usulsüzlük davranışları ile bunu etkileyen kişisel özelliklerle ilgilidir. Buna göre akademik usulsüzlük davranışları ile kişisel özellikler arasında en belirgin ilişki cinsiyet açısından ortaya çıkmaktadır. Sınıf düzeyi ve akademik başarı ile kimi akademik usulsüzlük davranışları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olsa da, bu ilişkinin varlığı birkaç madde ile sınırlıdır. Araştırmadan elde edilen bu sonuçlar aşağıdaki bölümlerde ayrıntılı bir biçimde tartışılmıştır.

Öğretmen adaylarının, ankette yer alan maddelerden akademik usulsüzlük olarak kabul ettikleri davranışlar şunlardır: Yerine başkasını sınava sokmak, sınav sorularını çalmak, başka bir öğrencinin ödevini, o öğrencinin bilgisi olmadan kendisi yapmış gibi teslim etmek, sınavdan önce hazırlanan notlardan kopya

çekmek, bir başka öğrencinin sınav kâğıdına bakarak kopya çekmek, kaynak belirtmeden bir konudaki görüşleri kendinmiş gibi yazmak, başka bir öğrencinin ödevini, o öğrencinin bilgisi kapsamında kendisi yapmış gibi teslim etmek, kopya çekebilme için sınavın sonuna kadar oyalanmak, cep telefonu ve hesap makinesi gibi araçlarla kopya çekmek, bir başkasının çalışmasını kısmen ya da olduğu gibi kopyalamak, ödevin kaynakçasına kullanılmayan kaynakları yazmak, sınavda başka bir öğrencinin kopya çekmesine yardım etmek, ödevi/projeyi başkalarıyla hazırlayıp kendi yapmış gibi sunmak, başka bir öğrencinin kendi ödevini kopyalamasına izin vermek, sınav öncesi sınav sorularına ulaşmaya çalışmak, grup ödevindeki bireysel sorumluluklarını yerine getirmemek, bir başka öğrencinin sınavda kâğıdına bakmasına izin vermek, sınava geç girmek için bahane uydurmak, ödev satmak, internetten ödev satın almak, aynı ödevi/projeyi farklı öğretim elemanlarına teslim etmek, projeyi/ödevi zamanında vermemek için bahane uydurmak, başka bir öğrenci için ödev/proje hazırlamak.

Jones (2011) tarafından yapılan araştırmada da, katılımcıların hangi davranışları intihal olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir. Buna göre katılımcıların intihal olduğunu düşündükleri maddeler başka bir öğrencinin hazırladığı ödevi kendi ödevi gibi sunmak, çevrimiçi materyallerden alıntı yapma kurallarına uymadan kopyala-yapıştır yapmak, internetten ödev satın almak, alıntı yapılan paragraftaki cümleleri değiştirerek referans göstermeden kullanmak olmuştur. Yine benzer bir çalışma Yang (2012) tarafından lisansüstü öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir. İlgili araştırmada, internet üzerinden ödev satın alma, internet kaynaklarını çevirip görüşlerin kendisine ait olduğunu iddia etmek ve verileri uydurmak gibi eylemlerin çok ciddi akademik usulsüzlük sorunları olarak kabul edildiği belirlenmiştir. Colnerud ve Rosander (2009) araştırmalarında, ödev satın almak, başka birinin yaptığı ödevi kendi yapmış gibi teslim etmek, arkadaşının iznini alarak onun ödevini kendi yapmış gibi teslim etmek, bir kitabın belirli bir bölümünü kopyalayıp kendi yapmış gibi teslim etmek, bir yazıdaki/makaledeki kaynakları uydurmak ve bir yazıdaki/makaledeki sonuçları uydurmak biçimindeki davranışların katılımcılar tarafından akademik usulsüzlük olarak değerlendirildiğini belirlemişlerdir. Gerek bu araştırma gerekse literatürdeki diğer araştırmalara bakıldığında farklı ülkelerdeki katılımcıların akademik usulsüzlüğü oluşturan davranışlara ilişkin görüş birliğinde olduğu söylenebilir.

Hem bu araştırmada hem de literatürdeki diğer araştırma sonuçları incelendiğinde internet başta olmak üzere diğer teknolojilerin kopya çekme ve intihal için yeni olanaklar sağladığı görülmektedir. Yakın zamana kadar kopya çekmeyi önlemek için öğretim elemanları, öğrencilerden akıllı hesap makinelerinin belleğini sınav girmeden önce silmelerini istiyordu. Bugün ise kopyacılar, internete bağlanma özelliğine sahip cep telefonları ve avuç içi bilgisayarlar gibi çok çeşitli teknolojileri kullanmaktadırlar (McCabe et al., 2006). Kopya çekme eylemlerinde ortaya çıkan bu yeni olanaklar, akademik usulsüzlüğün intihal yapmayı da içine alan geniş bir çalışma alanı olarak yeniden önem kazanmasının nedeni olarak da belirtilebilir.

Öğretmen adaylarının akademik usulsüzlük olarak belirttikleri bu davranışların 10'u sınavlarda kopya çekme ile ilgiliyken, 13'ü

ise ödev ve projelerde intihal yapma ile ilgilidir. Yine öğretmen adaylarının, kopya çekme davranışlarını literatürde olduğu gibi aktif ve pasif (Anıtsal et al., 2009) ya da yüksek ve düşük düzey (Levy & Rakovski, 2006) akademik usulsüzlük davranışları olarak grupladıkları da söylenebilir. Öğretmen adaylarının yerine başkasını sınava sokmak, sınav sorularını çalmak, başka bir öğrencinin ödevini, o öğrencinin bilgisi olmadan kendisi yapmış gibi teslim etmek, sınavdan önce hazırlanan notlardan kopya çekmek gibi davranışların daha çok akademik usulsüzlük kapsamında değerlendirdikleri görülmüştür. Öte yandan, bir başka öğrencinin sınavda kâğıda bakmasına izin vermek, sınava geç girmek için bahane uydurmak, ödev satmak, internetten ödev satın almak, projeyi/ödevi zamanında vermemek için bahane uydurmak, başka bir öğrenci için ödev/proje hazırlamak gibi davranışlar da akademik usulsüzlük olarak değerlendirilmekle birlikte bu maddeleri akademik usulsüzlük olarak kabul etmeyenlerin de oranı yüksektir. Jones (2011)'un yaptığı çalışmada aynı ödevi farklı derslerde vermek, genel bilgi olarak kabul edilen bilgileri alıntı yapmaya gerek görmeden kullanmak, internetten ulaşılabilen imaj, resim, müzik, video gibi araçları kullanmak, katılımcıların intihal olduğunu daha düşük yüzdeyle kabul ettikleri maddeler olmuştur.

Öğretmen adaylarının daha büyük çoğunluğuna göre dört madde, akademik usulsüzlük olarak değerlendirilmemiştir. Buna göre; sınava önceki yıllarda çıkan sorulardan çalışmak, başka bir öğrencinin notlarından sınava çalışmak, sınavdan çıkınca diğer sınıftaki öğrencilere sınavın içeriği hakkında bilgi vermek ve sınavdan çıkan öğrencilerden sınavın içeriği hakkında bilgi aldıktan sonra sınava girmek eylemlerine katılımcıların daha büyük çoğunluğu “akademik usulsüzlük davranışı değildir” demiştir. Bu çalışmanın sonuçları ile Colnerud ve Rosander (2009) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. İlgili çalışmada sınavlara hazırlanmak için çıkmış sorulara bakmak, ödevi teslim etmeden önce arkadaşından okumasını ve yorumlamasını istemek ve ders kitabının tümünü okumak yerine birbirleri için özet çıkarmak eylemlerinin katılımcılar tarafından kesinlikle kopya çekme ya da intihal davranışı olarak değerlendirilmediği bulunmuştur. Lupton ve ark. (2000) tarafından yapılan çalışmada ise, Amerikalı öğrencilerin bir başka öğrenciye önceki sınavın sorularını vermeyi ve önceki dönemlerde çıkan sorulardan çalışmayı kopya olarak değerlendirmedikleri bulunmuştur.

Araştırmanın en ilginç sonuçlarından biri “başka bir öğrenci için ödev/proje hazırlamak” maddesine ilişkin olmuştur. Söz konusu madde, akademik usulsüzlük kapsamında değerlendirilmekle birlikte öğretmen adaylarının en düşük düzeyde katılım gösterdikleri madde olmuştur. Bunun kimi nedenleri olabilir. Türk toplumu, modernleşme sürecinde olan ve hâlâ geleneksel değerlerine yüksek düzeyde bağlılık gösteren bir toplumdur. Öyle ki, sosyal yaşamın bir parçası olan komşuluk ilişkileri, akrabalık bağları, arkadaşlık-dostluk ilişkileri, düğün ve cenaze gibi olaylara katılım geleneksel olarak önemlidir. Toplumsal dayanışmanın bu kadar yüksek olduğu bir toplumda “başka bir öğrenci için ödev/proje hazırlamak” maddesinin akademik usulsüzlük olduğuna düşük düzeyde katılım gösterilmesi şaşırtıcı bir sonuç değildir. Nitekim farklı kültürlerdeki öğrencilerin

akademik usulsüzlük davranışlarını karşılaştırmalı olarak inceleyen çalışmalardan elde edilen sonuçlar da bu yargıyı desteklemektedir. Örneğin, McCabe ve ark. (2008) tarafından yapılan çalışmada, öğrenim hayatları boyunca Lübnanlı öğrencilerin %80'inin, Amerikalı öğrencilerin ise %54'ünün akademik usulsüzlük ile ilgili bir davranış sergilediği bulunmuştur. Lupton ve Chapman (2002), Amerikalı ve Rus üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmalarında, Amerikalı üniversite öğrencilerinin %55'inin, Rus üniversite öğrencilerinin ise yaklaşık %64'ünün kopya çektiklerini bulmuştur. Lupton ve ark. (2000) tarafından yapılan bir başka çalışmada ise, Amerikalı üniversite öğrencilerinin %55'inin ve Polonyalı üniversite öğrencilerinin ise %84'ünün kopya çektikleri belirlenmiştir. Buna göre, Türkiye gibi geleneksel ilişkilerin egemen olduğu toplumların öğrencileri, daha çok akademik usulsüzlük davranışı sergilemektedir.

Öğretmen adaylarının cinsiyetleri, sınıf düzeyleri ve akademik başarıları ile kimi akademik usulsüzlük davranışlarına ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. “Kopya çekebilme için sınavın sonuna kadar oyalanmak, sınavdan önce hazırlanan notlardan kopya çekmek, başka bir öğrencinin ödevini, o öğrencinin bilgisi olmadan kendisi yapmış gibi teslim etmek, bir başka öğrencinin sınavda kâğıdına bakmasına izin vermek, kaynak belirtmeden bir konudaki görüşleri kendinmiş gibi yazmak, ödevin kaynakçasına kullanılmayan kaynakları yazmak, grup ödevindeki bireysel sorumlulukları yerine getirmemek, cep telefonu ve hesap makinesi gibi araçlarla kopya çekmek, yerine başkasını sınava sokmak, sınav sorularını çalmak, sınava geç girmek için bahane uydurmak” davranışlarının akademik usulsüzlük olup olmadıklarına ilişkin olarak farklı cinsiyete sahip öğretmen adaylarının görüşleri arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Söz konusu davranışlar hem kız hem de erkek öğretmen adayları tarafından akademik usulsüzlük olarak değerlendirilmektedir. Ancak bu davranışları akademik usulsüzlük olarak değerlendirme açısından kızların daha baskın görüşlere sahip oldukları görülmüştür. Araştırmanın bu sonucu literatürdeki pek çok çalışma ile örtüşmektedir. Örneğin, de Lambert ve ark. (2006), Iyer ve Eastman (2006), Lin ve Wen (2007) tarafından yapılan çalışmada erkeklerin kızlara göre daha çok akademik usulsüzlük yaptıkları belirlenmiştir. Benzer biçimde Mirshekary, Yaftian ve Mir (2010) tarafından yapılan çalışmada, katılımcılara akademik usulsüzlük içeren çeşitli durumlar sunulmuş ve onlardan bu eylemlere ilişkin tepkilerinin ne olacağını belirtmeleri istenmiştir. Söz konusu çalışmada, kızların sunulan durumları erkeklere göre daha çok etik dışı olarak adlandırdıkları ve erkeklere göre daha az etik dışı bu eylemleri yapmaya istekli oldukları görülmüştür. Jensen, Arnett, Feldman ve Cauffman (2002), kızların erkeklere göre kopya çekmenin ‘daha az kabul edilebilir’ olduğunu düşündüklerini belirlemiştir.

“Ödev satmak” davranışı ile öğrenim görülen sınıf düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre 3. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları diğer sınıflarda öğrenim gören öğretmen adaylarına göre söz konusu davranışın akademik usulsüzlük olduğuna ilişkin daha güçlü düzeyde görüşe sahiptir. Ancak, diğer maddeler ile öğrenim görülen sınıf düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulun-

mamıştır. Bu araştırmada olduğu gibi, Lin ve Wen (2007)'in araştırmasında da sınıf düzeyi ile kimi akademik usulsüzlük davranışları arasında ilişki bulunmuştur. Lin ve Wen (2007), birinci sınıf öğrencilerinin elektronik araçlarla kopya çekme, diğer öğrencilerin ödevlerini kopyalama, yalnız başına yapması gereken bir çalışmada gerektiğinden fazla destek alma ve diğer öğrencilere kendi ödevini verme gibi akademik usulsüzlük davranışlarını daha çok sergilediklerini bulmuşlardır. Jordan (2001), birinci sınıf öğrencilerinin dördüncü sınıf öğrencilere göre daha çok kopya çektiklerini belirlemiştir. Benzer biçimde Mirshekary ve ark. (2010), yaşça büyük öğrencilerin etik yönetimlerinin daha güçlü olduğunu; Jensen ve ark. (2002) ise, üniversite öğrencilerinin lise öğrencilerine göre kopya çekmenin daha az kabul edilebilir yargısında olduklarını saptamıştır. Öte yandan Iyer ve Eastman (2006) tarafından yapılan araştırmada ise, sınıf düzeyi ile akademik usulsüzlük davranışları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmamıştır. Çetin (2007), sınıf düzeyi arttıkça öğrencilerin kopya çekme yönündeki eğilimlerinin arttığını belirtmektedir. Görüldüğü üzere, sınıf düzeyi ile akademik usulsüzlük davranışları arasında farklı sonuçların rapor edildiği görülmektedir. Bunun nedenini de Lambert ve ark. (2006), üst sınıftaki öğrencilerin yapmış oldukları akademik usulsüzlük davranışlarını göreceli olarak daha az kabul etmeleriyle açıklamaktadır. Ng, Davies, Bates ve Avellone (2003) birinci sınıf öğrencilerinin, kopya çekme ve intihalin tanımına ilişkin yeterince bilgi sahibi olmadıklarını, dahası dördüncü sınıf öğrencilerinin akademik usulsüzlük davranışları yapmak için sahip oldukları olanakların daha fazla farkında olduğuna dikkat çekmektedir.

“Ödevi/projeyi başkalarıyla hazırlayıp kendisi yapmış gibi sunmak, grup ödevindeki bireysel sorumlulukları yerine getirmek ve sınava geç girmek için bahane uydurmak” davranışlarına ilişkin 2.99 ve altında akademik ortalamaya sahip öğretmen adayları ile 3.00 ve üstünde akademik ortalamaya sahip öğretmen adaylarının görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre, 3.00 ve üstünde akademik ortalamaya sahip öğretmen adaylarının söz konusu maddelerin ‘akademik usulsüzlük’ olduğu yönünde daha güçlü düzeyde katılım gösterdikleri görülmüştür. Araştırmanın bu sonucu, McCabe ve Trevino (1997) ve Çetin (2007)'in elde ettiği sonuçlarla örtüşmektedir. McCabe ve Trevino (1997), akademik başarıları yüksek olan öğrencilerin daha az akademik usulsüzlük davranışları sergilediklerini bulmuştur. Çetin (2007) ise, düşük başarılı öğrencilerin kopya çekmeye yönelik tutumlarının başarılı öğrencilere göre daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Ancak literatürdeki diğer araştırmalarda akademik başarı ile akademik usulsüzlük davranışları arasında farklı sonuçlar bulunmuştur. Örneğin, Iyer ve Eastman (2006)'in araştırmasında, düşük ve yüksek başarıya sahip öğrencilerin akademik usulsüzlük davranışları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Benzer biçimde Tayfun (2009), akademik başarı puanının öğrencilerin kopya çekme davranışları için belirleyici bir etmen olamayacağını rapor etmiştir.

Araştırmanın kimi sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle araştırma verileri bir üniversitenin sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenli-

ğinden elde edilen verilerle sınırlıdır. İkinci olarak araştırmaya birinci sınıf öğrencileri alınmamıştır. Dolayısıyla, araştırma sonuçları genellenirken bu durum göz önüne alınmalıdır. Üçüncü olarak, diğer pek çok araştırmada olduğu gibi bu araştırmada da veriler anket yoluyla ve katılımcıların beyanlarına dayalı olarak elde edilmiştir. Anketler, doğası gereği belirli bir konuda derinlemesine bilgi edinilmesine olanak vermezler. Katılımcıların kendi beyanları ise, her zaman en güvenilir veri kaynağı olmayabilir. Çünkü verilen yanıtlar samimi olmayabileceği gibi katılımcılar yaptıkları davranışları doğru olarak hatırlayamayabilir. Araştırmanın sonuçları ve sınırlılıkları ışığında gelecek araştırmalara dönük olarak daha geniş örneklem gruplarıyla nicel araştırmaların yapılması ve derinlemesine bir bakış açısı elde etmek amacıyla nitel araştırmalar gerçekleştirilmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Anıtsal, İ., Anıtsal, M. M. & Elmore, R. (2009). Academic dishonesty and intention to cheat: A model on active versus passive academic dishonesty as perceived by business students. *Academy of Educational Leadership Journal*, 13(2), 17-26.
- Bennett, K. K., Behrendt, L. S. & Boothby, J. L. (2011). Instructor perceptions of plagiarism: Are we finding common ground? *Teaching of Psychology*, 38(1), 29-35.
- Bozdoğan, A. E. & Öztürk, Ç. (2008). Öğretmen adayları neden kopya çeker? *İlköğretim Online*, 7(1), 141-149.
- Brown, B. S. & Weible, R. (2006). Changes in academic dishonesty among mis majors between 1999 and 2004. *Journal of Computing in Higher Education*, 18(1), 116-134.
- Brown, B. S., Weible, R. J., & Olmosk, K. E. (2010). Business school deans on student academic dishonesty: A survey. *College Student Journal*, 44(2), 299-309.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (5. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. & Köklü, N. (2012). *Sosyal bilimler için istatistik* (12. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Colnerud, G. & Rosander, M. (2009). Academic dishonesty, ethical norms and learning. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 34(5), 505-517.
- Çetin, Ş. (2007). Üniversite öğrencilerinin kopya çekme davranışlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Milli Eğitim*, 175, 129-142.
- Davis, S. F. & Ludvigson, H. W. (1995). Additional data on academic dishonesty and a proposal for remediation. *Teaching of Psychology*, 22, 119-121. doi: 10.1207/s15328023top2202_6.
- de Lambert, K., Ellen, N. & Taylor, L. (2006). Chalkface challenges: a study of academic dishonesty amongst students in New Zealand tertiary institutions. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 31(5), 485-503.
- Eraslan, A. (2011). Matematik öğretmeni adayları ve kopya: Hiç çekmedim desem yalan olur! *Eğitim ve Bilim*, 36(160), 52-64.
- Erkuş, A. (2011). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci* (3. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Ersoy, A. & Karaduman, H. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının hazırladıkları araştırma raporlarında dijital aşırma: Google arama motoru örneği. 9. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde (s.529-534). Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Ersoy, A. & Özden, M. (2011). Öğretmen adaylarının ödevlerinde internetten intihal yapmalarında öğretim elemanının rolüne ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 10(2), 608-619.
- Evans, R. (2006). Evaluating an electronic plagiarism detection service: The importance of trust and the difficulty of proving students don't cheat. *Active Learning in Higher Education*, 7(1), 87-99. doi: 10.1177/1469787406061150.
- Harding, T. S., Carpenter, D. D., Finelli, C. J. & Passow, H. J. (2004). Does academic dishonesty relate to unethical behavior in professional practice? An exploratory study. *Science and Engineering Ethics*, 10, 311-324.
- Iyer, R. & Eastman, J. K. (2006). Academic dishonesty: Are business students different from other college students? *Journal of Education for Business*, 82(2), 101-110.
- Jensen, L. A., Arnett, J. J., Feldman, S. S., & Cauffman, E. (2002). It's wrong, but everybody does it: Academic dishonesty among high school and college students. *Contemporary Educational Psychology*, 27, 209-228. doi: 10.1006/ceps.2001.1088.
- Jones, D. L. R. (2011). Academic dishonesty: Are more students cheating? *Business Communication Quarterly*, 74, 141-150. doi: 10.1177/1080569911404059.
- Jordan, A. E. (2001). College student cheating: The role of motivation, perceived norms, attitudes, and knowledge of institutional policy. *Ethics & Behavior*, 11(3), 233-247. doi: 10.1207/S15327019EB1103_3.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler* (18. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keçeci, A., Bulduk, S., Oruç, D. & Çelik, S. (2011). Academic dishonesty among nursing students: A descriptive study. *Nursing Ethics*, 18(5), 725-733. DOI: 10.1177/0969733011408042.
- Landau, J. D., Druen, P. B. & Arcuri, J. A. (2002). Methods for helping students avoid plagiarism. *Teaching of Psychology*, 29, 112-115.
- Levy, S. E. & Rakovski, C. C. (2006). Academic dishonesty: a zero tolerance professor and student registration choices. *Research in Higher Education*, 47(6), 735-754.
- Lin, C.-H. S. & Wen, L.-Y. M. (2007). Academic dishonesty in higher education: A nationwide study in Taiwan. *Higher Education*, 54(1), 85-97.
- Lupton, R. A. & Chapman, K. J. (2002). Russian and American college students' attitudes, perceptions and tendencies towards cheating. *Educational Research*, 44(1), 17-27. doi: 10.1080/00131880110081080
- Lupton, R. A., Chapman, K. J. & Weiss, J. E. (2000). International perspective: A cross-national exploration of business students' attitudes, perceptions, and tendencies toward academic dishonesty. *Journal of Education for Business*, 75(4), 231-235. doi: 10.1080/08832320009599020
- McCabe, D. L. & Trevino, L. K. (1993). Honor codes and other contextual influences. *The Journal of Higher Education*, 64(5), 522-538.
- McCabe, D. L., & Trevino, L. K. (1997). Individual and contextual influences on academic dishonesty: A multi-campus investigation. *Research in Higher Education*, 38(3), 379-396.
- McCabe, D. L., Butterfield, K. D., & Trevino, L. K. (2006). Academic dishonesty in graduate business programs: Prevalence, causes, and proposed action. *Academy of Management Learning & Education*, 5(3), 294-305.
- McCabe, D. L., Feghali, T. & Abdallah, H. (2008). Academic dishonesty in the middle east: individual and contextual factors. *Research in Higher Education*, 49, 451-467.
- Mirshakary S., Yaftian, A. M. & Mir, M. Z. (2010). Students' perceptions of academic and business dishonesty: Australian evidence. *Journal of Academic Ethics*, 8, 67-84. doi: 10.1007/s10805-010-9106-z
- Murdock, T. B. & Anderman, E. M. (2006). Motivational perspectives on student cheating: Toward an integrated model of academic dishonesty. *Educational Psychologist*, 41(3), 129-145.
- Nazir, M. S. & Aslam, M. S. (2010). Academic dishonesty and perceptions of Pakistani students. *International Journal of Educational Management*, 24(7), 655-668.
- Ng, H. W. W., Davies, G., Bates, I., & Avellone, M. (2003). Academic dishonest among pharmacy students: Investigating academic dishonesty behaviours in undergraduates. *Pharmacy Education*, 3(4), 261-269. doi: 10.1080/15602210310001643375
- Nonis, S. & Swift, C. O. (2001). An examination of the relationship between academic dishonesty and workplace dishonesty: A multicampus investigation. *Journal of Education for Business*, 77(2), 69-77.
- Olafson, L., Schraw, G., Nadelson, L., Nadelson, S. & Kehrwald, N. (2013). Exploring the judgment-action gap: College students and academic dishonesty. *Ethics & Behavior*, 23(2), 148-162.
- Özgünger, S. (2008). Üniversite öğrencilerinde öğretmene ilişkin algıların ve öğrenci özelliklerinin kopya çekme davranışlarıyla ilişkisi. *Eğitim ve Bilim*, 33(149), 68-79.
- Park, C. (2003). In other (people's) words: Plagiarism by university students-literature and lessons. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 28(5), 471-488.
- Perry, B. (2010). Exploring academic misconduct: Some insights into student behaviour. *Active Learning in Higher Education*, 11, 97-108.
- Schmelkin, L. P., Gilbert, K., Spencer, K. J., Pincus, H. S. & Silva, R. (2008). A multidimensional scaling of college students' perceptions of academic dishonesty. *The Journal of Higher Education*, 79(5), 587-607.
- Seven, M. A. & Engin, A. O. (2008). Eğitim fakültesi öğrencilerinin kopya çekmeye duydukları ihtiyaç ve kopya çekme sebepleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 111-136.
- Szabo, A. & Underwood, J. (2004). Cybercheats: Is information and communication technology fuelling academic dishonesty? *Active Learning in Higher Education*, 5(2), 180-199. doi: 10.1177/1469787404043815
- Tayfun, A. & Yazıcıoğlu, İ. (2008). Öğrencilerin kopya hakkındaki görüşleri üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6, 375-393.

Tayfun, A. (2009). Is there a relationship between grade average point and students' perceptions with regard to cheating factors? *Bilig*, 49, 191-204.

Thomas, A. & de Bruin, G. P. (2012). Student academic dishonesty: What do academics think and do, and what are the barriers to action? *African Journal of Business Ethics*, 6, 13-24.

Trost, K. (2009). Psst, have you ever cheated? A study of academic dishonesty in Sweden. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 34(4), 367-376.

Yang, S. C. (2012). Attitudes and behaviors related to academic dishonesty: A survey of Taiwanese graduate students. *Ethics & Behavior*, 22(3), 218-237.